

M. P. a ostatní proti Řecku, rozsudek ze dne 9. 9. 2025 - Pozitivní povinnost vnitrostátních orgánů posuzovat potřebu slyšení dítěte v řízeních, jež se ho týkají

Stěžovatel: M. P.

Žalovaný stát: Řecko

Číslo stížnosti: 2068/24

Datum: 09.09.2025

Článek Úmluvy: čl. 8

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: Haagské řízení o mezinárodních únosech dětí, mezinárodní únosy dětí, nejlepší zájem dítěte, právo dítěte být slyšeno, respektování rodinného života, respektování soukromého života

Český právní řád: čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod

čl. 12 Úmluvy o právech dítěte, sjednané 20. 11. 1989 v New Yorku, vyhlášené pod č. 104/1991 Sb.

čl. 21 nařízení Rady (EU) 2019/1111 ze dne 25. června 2019 o příslušnosti, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti a o mezinárodních únosech dětí

čl. 24 Listiny základních práv Evropské unie

čl. 26 nařízení Rady (EU) 2019/1111 ze dne 25. června 2019 o příslušnosti, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti a o mezinárodních únosech dětí

čl. 3 Evropské úmluvy o výkonu práv dětí, sjednané 25. 1. 1996 ve Štrasburku, vyhlášené pod č. 54/2001 Sb. m. s.

čl. 32 Listiny základních práv a svobod

čl. 6 Evropské úmluvy o výkonu práv dětí, sjednané 25. 1. 1996 ve Štrasburku, vyhlášené pod č. 54/2001 Sb. m. s.

§ 100 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

§ 20 odst. 4 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

§ 487 odst. 2 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

§ 867 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Významnost: 2

VÝBĚR ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI Č. 2/2026

M. P. a ostatní proti Řecku, rozsudek ze dne 9. 9. 2025

Autorský komentář

Komentovaný rozsudek na pozadí řízení o navrácení dětí v případě mezinárodního únosu vnáší do judikatury a výkladu práva na soukromý a rodinný život dětí jednu dílčí inovaci, a sice povinnost vnitrostátních soudů z moci úřední výslovně posoudit, zda a jak zjistit názor či postoj dětí, jejichž právní postavení bude řízením dotčeno.

V komentované věci řecké soudy tří stupňů vyslechnutí dětí nezvažovaly, tím spíše o vhodnosti je vyslechnout nerozhodly ani žádným způsobem jejich názor či postoj nezjišťovaly; dětem bylo v době řízení 3-5, respektive 5-7 let. Nebyl ostatně ani důkaz o tom, že by jeden nebo druhý rodič (oba jednali i jménem dětí) vyslechnutí svých potomků navrhoval. Podle vnitrostátní judikatury navíc soudy nemusely odůvodnit ani zamítnutí takového procesního návrhu, natož si klást samy otázku vhodnosti zapojení dětí do rozhodování.

Podle Soudu ve Štrasburku tedy příslušným soudům nestačí vycházet z domněnky, že pro vyslechnutí dětí nejsou splněny podmínky; ty lze charakterizovat například slovy čl. 13 odst. 2 Haagské úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí, [1] že dítě „dosáhlo věku a stupně vyspělosti, v němž je vhodné přihlížet k jeho stanoviskům“.

Inovací je právě a jen to, že si vnitrostátní soudy musí otázku vhodnosti participace dětí položit z moci úřední a výslovně si na ni odpovědět. A zejména pokud na ni odpoví záporně a od zjišťování postoje dětí upustí, musí tento závěr i odůvodnit.

Zásadou mnoha mezinárodních i evropských dokumentů totiž je právo dítěte participovat na rozhodování o věcech, jež se ho týkají; výjimka z této zásady se odvíjí toliko od (ne)schopnosti dítěte, určené podle vnitrostátních předpisů, chápat situaci, jak stanoví např. čl. 3 Evropské úmluvy o výkonu práv dětí. [2] Čl. 6 této úmluvy dodává, že pokud není dána výjimka ze zásady participace, mají soudy zabezpečit řádné informování dítěte a ve vhodných případech je přímo či zprostředkovaně vyslechnout, umožnit dítěti vyjádřit svůj názor a vzít ho náležitě v úvahu. Jiné mezinárodní či evropské a unijní dokumenty říkají obdobnými slovy zhruba totéž. Zdůrazněme, že zapojení dítěte nemusí být jen přímé, ale může být i nepřímé, kdy postoj dítěte zjistí jiný subjekt a ten ho následně tlumočí soudu. Samozřejmě je potřeba zajistit informovanost dítěte před tím, než vyjádří svůj postoj, jakož i tento postoj následně vzít v potaz, posoudit jeho relevanci a reagovat na něj. Jinak by byla participace čistě formální.

Současně platí, že byť bylo vytyčené pravidlo formulováno v konkrétním rámci haagských návratových řízení, není důvod si myslet, že by se mělo uplatnit výlučně v nich a že by nemělo obecný přesah i mimo tuto specifickou oblast.

Jako zajímavé, ba až jako skličující může působit to, jak ke svému závěru Soud ve Štrasburku dospěl. Kritizuje to ostatně i nesouhlasné stanovisko dvojice soudců sedmičlenného senátu, kteří stanovisko většiny o porušení čl. 8 Úmluvy nepodpořili.

Začněme tím, že ani tato dvojice nezpochybňuje, že dítě má právo vyjádřit svůj postoj a být slyšeno v řízení, jež se ho týká. To je skutečné poselství celého judikátu, které nepadá ani s pochybnostmi, s nimiž se většina sedmičlenného senátu nevypořádala.

První taková pochybnost se týká účelu, který zapojení dětí sleduje. Vysvětleme to na ustanoveních Haagské úmluvy.

Podle ní mohou navrácení dítěte předně bránit určité skutkové okolnosti. V projednávané věci se to týkalo námitky dle čl. 13 odst. 1 písm. b) Haagské úmluvy, podle níž „je vážné nebezpečí, že návrat by dítě vystavil fyzické nebo duševní újmě nebo je jinak dostal do nesnesitelné situace“, přičemž tuto

okolnost musí prokázat osoba, instituce nebo jiný orgán, který nesouhlasí s jeho navrácením. Podle většiny bylo slyšení obou dětí v jejich raném věku klíčové pro objasnění, zda existuje takové vážné nebezpečí. To vše na pozadí skutečnosti, že vnitrostátní soudy jinak provedly veškeré relevantní důkazy (a byla jich řada) a minimálně ty vyšší soudy, jejichž názor je však zpravidla podstatný i pro řízení o stížnosti podle Evropské úmluvy o lidských právech, neměly za to, že by první stěžovatelka, která navrácení dětí odporovala, tyto skutečnosti prokázala. Navíc pravidlo důkazního břemene slouží k vyrovnání procesního postavení toho, kdo navrácení dětí, zpravidla z ciziny, požaduje, a toho, kdo mu brání a kdo si sám zvolil soudní systém, před nímž se záležitost projednává. To judikatura Soudu ve Štrasburku dosud nezpochybnila a je to i v jádru zásady subsidiarity, na níž systém Evropské úmluvy o lidských právech stojí.

K okolnostem tohoto typu dodejme, že se prvoinstanční soud přiklonil k návrhu matky odmítnout navrácení dětí, kdežto odvolací soud a nejvyšší soud návrat nařídily. Právní diskuse sice probíhala na poli čl. 13 odst. 1 písm. b) Haagské úmluvy, tedy ohledně „vážného nebezpečí“ vzniku „nesnesitelné situace“, do níž by děti jejich navrácení uvrhlo, přesto prvoinstanční soud spíše pracoval s argumenty typu školní adaptace, sociální začlenění a vazby v novém prostředí. To ovšem připomíná logiku ustanovení čl. 12 Haagské úmluvy, který umožňuje nenařídít navrácení dětí, pokud ty se szily s novým prostředím. Soud ve Štrasburku to přitom považoval za důkaz pochybností, které vnitrostátní soudy měly, a tedy za důvod doplnit dokazování o výslech dětí.

Vedle toho čl. 13 odst. 2 Haagské úmluvy zakotvuje i kvalitativně zcela jinou okolnost, která může příslušný soud vést k závěru, že není namístě nařídít návrat dítěte, a sice když se zjistí, že dítě s návratem nesouhlasí, přičemž dosáhlo věku a stupně vyspělosti, v němž je vhodné přihlížet k jeho stanoviskům. Různé mezinárodní instrumenty, včetně čl. 12 odst. 2 Úmluvy o právech dítěte,^[3] k tomu navíc odkazují na vnitrostátní procesní pravidla. Jak oba nesouhlasící soudci podotýkají, podle těchto pravidel nebyly řecké soudy povinny výslovně odůvodnit, že obě děti v jejich věku nepovažovaly za natolik vyspělé, aby bylo třeba přihlídnout k jejich postoji. Dodejme, že to ale určitě nebrání tomu, aby byly vnitrostátní soudy povinny takový závěr učinit výslovně, protože taková povinnost je vede alespoň k minimální reflexi této otázky. Jinými slovy, nemuset se k ní vyjádřit může v praxi znamenat i to, že se nad ní soud nezamyslí vůbec. A to by vskutku nemělo být sledovaným cílem. Řecká procesní pravidla tedy nebyla pro uplatnění participace dětí nápomocná.

Většina senátu každopádně vůbec nerozlišovala mezi oběma aspekty, které vyžadují poněkud odlišný přístup k vyslechnutí dítěte. Buď totiž výslech – a zde tento pojem docela sedí – slouží jako nástroj dokazování a dítě o posuzovaných okolnostech vypovídá jako svědek. Nebo výslech či spíše rozmluva s dítětem slouží ke zjištění postoje dítěte k nějakému zvažovanému opatření a nejde o to takovým způsobem cokoli dokazovat; zda dítě souhlasí nebo nesouhlasí s nějakým opatřením, může být podepřeno jakýmkoli důvody či okolnostmi, které dítě považuje za důležité a které ani nemusí být schopno jednoznačně pojmenovat. Právo participovat totiž neznamená povinnost být zapojen do dokazování. Tím není dotčeno, že zapojení dítěte může sledovat současně oba účely; jen se s oběma musí pracovat odděleně. A to většina senátu neudělala.

Naopak dovodila, že vnitrostátní soudy kvůli nevyslechnutí dětí nebyly s to kvalifikovaně vyloučit vážné nebezpečí, že návrat by děti vystavil fyzické nebo duševní újmě nebo je jinak dostal do nesnesitelné situace. Je otázka, zda se většina senátu nenechala poněkud unést faktem, že za celou dobu řízení řecké orgány o zapojení dětí viditelně neuvažovaly.

Pozornost si zaslouží i způsob, jakým tato většina odpověděla na námitku žalované vlády, že stěžovatelé ohledně nevyslechnutí dětí nevyčerpali vnitrostátní prostředky nápravy. Soud tuto námitku spojil s meritem, nic specifického k ní neuvedl, kromě toho, že ji zamítá, máje zjevně za to, že ji vypořádal svým právním závěrem, že děti měly být vyslechnuty z moci úřední. Stěžovatelé na nevyslechnutí dětí přitom vůbec nepoukázali ve svých opravných prostředcích k vnitrostátním

soudům a učinili tak poprvé až ve stížnosti do Štrasburku. Účel pravidla vyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy je však odlišný – dát v souladu se zásadou procesní subsidiarity prostor vnitrostátním orgánům stížnost vyřešit na jejich úrovni – a nezaniká ani tím, že vnitrostátní soudy byly určitou okolností povinny přezkoumat i bez návrhu.

Soud se ostatně ani viditelně nezamyslel nad jinou otázkou, a sice do jaké míry mohla být nevyslechnutím dětí dotčena jejich matka, první stěžovatelka, když sporné právo participovat svědčilo oběma dětem, a nikoli jí jako dospělému. Tuto otázku nevyřešil tím, že z moci úřední rozhodl, že první stěžovatelka je oprávněna jednat před Soudem i jménem obou dětí. Patrně se i sem promítá nejasné rozlišení účelu participace dětí, kdy podle mínění většiny mohl jejich výslech důkazně podepřít tezi matky, že by navrácení dětí uvrhlo do nesnesitelné situace.

Pakliže tedy Soud v senátním rozsudku konstatuje, že nazrál čas vyložit čl. 8 Úmluvy tak, že po vnitrostátních orgánech nyní vyžaduje posoudit otázku zapojení dětí z moci úřední, nevyřešil některé důležité související problémy, o nichž by nejspíš měl rozhodnout velký senát. Nebylo by to poprvé, co se velký senát haagským řízením zabýval. Haagská řízení ostatně vyvolala už desítky rozsudků a řadu dalších rozhodnutí a Soud ve Štrasburku alespoň vůči některým smluvním státům Haagské úmluvy trochu nadneseně působí téměř jako nejvyšší výkladová instance pro tuto úmluvu. Řecká vláda se však zjevně spokojila s odsuzujícím rozsudkem a o postoupení věci nepožádala, když už se sedmičlenný senát své pravomoci ve prospěch velkého senátu sám iniciativně nevzdal.

Zdůrazněme však na závěr ještě jednou klíčové poselství rozsudku, a to že vnitrostátní soudy mají z moci úřední výslovně posoudit, zda je vhodné zjistit názor či postoj dítěte, jehož právní postavení bude řízením, a nejenom tím haagským, dotčeno. Měly by to udělat navzdory pochybnostem o metodologii, kterou pětice soudců Soudu v rozsudku zvolila.

(JUDr. Vít Alexander Schorm)

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovateli byli v daném případě matka a její dvě děti, narozené v roce 2016 a 2018. Matka se v roce 2015 usadila s manželem ve Spojených státech amerických, kde se obě děti narodily a kde rodina žila. V roce 2021 vycestovala se souhlasem manžela s dětmi do Řecka (kde žili prarodiče ze strany matky i otce), odkud se měla navrátit v únoru 2021 a následně v květnu 2021. V březnu 2021 však přihlásila děti v Řecku do školy a našla si zaměstnání. Otec reagoval podáním žádosti o návrat dětí do Spojených států amerických podle Haagské úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí.^[4] Prvoinstanční řecký soud v květnu 2022 odmítl návrat dětí nařídít s odůvodněním existence vážného nebezpečí, že by návratem byly vystaveny duševní újme a dostaly se ve smyslu čl. 13 písm. b) Haagské úmluvy do nesnesitelné situace, když v Řecku začaly chodit do školy a byly začleněny do sociálního prostředí. Odvolací soud naopak dospěl k závěru, že začlenění dětí do sociálního prostředí v Řecku nedosahovalo takové intenzity, a návrat dětí nařídil. Řecký Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu v prosinci 2023 potvrdil. Děti se do Spojených států amerických vrátily o rok později, matka zůstala v Řecku. Stěžovatelé u Soudu namítali porušení čl. 8 Úmluvy řeckými soudy tím, že řádně a účinně neposoudily tvrzenou existenci vážného nebezpečí újmy dětí v případě jejich navrácení. Namítali též, že děti nebyly v rámci vnitrostátního řízení vyslechnuty.

PŘÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 8 ÚMLUVY

59. Stěžovatelé tvrdí, že rozhodnutími, jimiž řecké soudy nařídily návrat druhého a třetího stěžovatele do Spojených států, jakož i skutečností, že uvedené děti nebyly v rámci vnitrostátního

řízení vyslechnuty, došlo k porušení jejich práv podle čl. 8 Úmluvy, který zní takto:

„1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.

2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“

(...)

2. Posouzení Soudu

a) Obecné zásady

83. Obecné zásady, jimiž se Soud řídí při posuzování zásahu do práva na respektování rodinného života ve smyslu čl. 8 Úmluvy v oblasti mezinárodních únosů dětí, jsou předestřeny zejména v rozsudku velkého senátu ze dne 6. 7. 2010, *Neulinger a Shuruk proti Švýcarsku*, č. 41615/07, body 131-140, a rozsudku velkého senátu ze dne 26. 11. 2013, *X. proti Lotyšsku*, č. [27853/09](#), body 92-108.

84. Soud především připomíná, že v této oblasti je třeba závazky, které čl. 8 ukládá smluvním státům, vykládat zejména ve světle požadavků vyplývajících z Haagské úmluvy a z Úmluvy o právech dítěte ze dne 20. listopadu 1989 (viz, mezi jinými, *Neulinger a Shuruk proti Švýcarsku*, cit. výše, bod 132).

85. Rozhodující otázkou je, zda byla v rámci prostoru pro uvážení, který je státům v těchto věcech přiznán, zachována spravedlivá rovnováha mezi soupeřícími zájmy – zájmy dítěte, obou rodičů a těmi, které se týkají veřejného pořádku –, přičemž je však třeba vzít v úvahu, že nejlepší zájem dítěte musí být prvořadým hlediskem a že cíle prevence a bezodkladného návratu odpovídají určitému pojetí „nejlepšího zájmu dítěte“ (*X. proti Lotyšsku*, cit. výše, bod 95).

86. V rámci tohoto přezkumu Soud připomíná, že nemá v úmyslu nahrazovat hodnocení věci vnitrostátními soudy. Musí se však ujistit, že rozhodovací proces, který vedl vnitrostátní soudy k přijetí napadeného opatření, byl spravedlivý a umožnil dotčeným osobám plně uplatnit jejich práva, a to při respektování nejlepšího zájmu dítěte (viz, mimo jiné, *Neulinger a Shuruk proti Švýcarsku*, cit. výše, bod 139; a *X. proti Lotyšsku*, cit. výše, bod 102). Za účelem posouzení, zda rozhodovací proces tyto záruky splnil, Soud zkoumá, zda vnitrostátní soudy přiměřeným způsobem posoudily konkrétní dopady návratu na dítě (rozsudek ze dne 10. 7. 2012, *B. proti Belgii*, č. 4320/11, bod 63).

b) Použití obecných zásad na projednávanou věc

(...)

i. K existenci zásahu „stanoveného zákonem“ a sledujícího „legitimní cíl“

88. Soud nejprve konstatuje, že mezi stranami není sporu o tom, že navrácení druhého a třetího stěžovatele nařízené vnitrostátními soudy představuje zásah do práva stěžovatelů na respektování jejich rodinného života chráněného čl. 8 Úmluvy.

89. Dále poznamenává, že rozhodnutí o navrácení vydaná řeckými orgány byla založena na Haagské úmluvě, která byla začleněna do řeckého práva zákonem č. 2102/1992 o ratifikaci Haagské úmluvy, a že sledovala ochranu práv a svobod obou dětí. Sporný zásah byl tedy stanoven zákonem a sledoval legitimní cíl ve smyslu čl. 8 odst. 2 Úmluvy. Nyní zbývá posoudit, zda takový zásah lze považovat za

„nezbytný v demokratické společnosti“ pro dosažení sledovaného cíle.

ii. Nezbytnost zásahu v demokratické společnosti

90. Ve světle výše uvedených obecných zásad má Soud za to, že hlavní otázkou, která v projednávané věci vyvstává, je, zda rozhodovací proces sledoval nejlepší zájem druhého a třetího stěžovatele a zejména zda vyloučil existenci jakéhokoli „vážného nebezpečí“ ve smyslu čl. 13 písm. b) Haagské úmluvy (k tomu rozsudek ze dne 23. 11. 2021, *S. N. a M. B. N. proti Švýcarsku*, č. 12937/20, bod 104).

91. S ohledem na kritéria stanovená v rozsudku *X. proti Lotyšsku* (cit. výše) musí Soud přezkoumat, zda vnitrostátní soudy skutečně vzaly v úvahu hájitelná tvrzení stěžovatelů a zda jsou jejich rozhodnutí ohledně výjimek stanovených Haagskou úmluvou dostatečně podrobně odůvodněna – tedy, zda se opírají o konkrétní okolnosti projednávané věci –, s vědomím toho, že tyto výjimky je třeba vykládat úzce (*X. proti Lotyšsku*, cit. výše, bod 107).

92. Soud připomíná, že pojem „vážné nebezpečí“ nelze z hlediska čl. 8 Úmluvy vykládat tak, že zahrnuje veškeré obtíže nevyhnutelně spojené se situací návratu; výjimka podle čl. 13 písm. b) se týká pouze situací přesahujících to, co může dítě rozumně snést. Rovněž připomíná, že nebezpečí ve smyslu čl. 13 písm. b) Haagské úmluvy nemůže vyplývat pouze z odloučení od rodiče, který je za protiprávní přemístění nebo zadržení odpovědný. Takové odloučení, byť je pro dítě obtížné, samo o sobě automaticky nenaplnuje kritérium „vážného nebezpečí“ (rozsudek ze dne 1. 3. 2016, *K. J. proti Polsku*, č. 30813/14, bod 67). Konečně je třeba mít na zřeteli cíl Haagské úmluvy, kterým je zabránit tomu z rodičů, který dítě protiprávně přemístil, právně zhojit plynutím času ve svůj prospěch faktický stav, který jednostranně vyvolal. Jakmile jsou splněny podmínky pro použití Haagské úmluvy, je cílem co nejrychleji nastolit *statu quo ante*, aby se zamezilo právnímu zhojení původně protiprávního faktického stavu, a otázky týkající se péče o dítě a rodičovské odpovědnosti ponechat soudům místa obvyklého bydliště dítěte (viz, mimo jiné, rozsudek ze dne 6. 12. 2007, *Maumousseau a Washington proti Francii*, č. 39388/05, body 69 a 73).

93. Soud dodává, že vůle vyjádřená dostatečně rozumově vyspělým dítětem je klíčovým prvkem, který je třeba zohlednit v každém soudním či správním řízení, které se jej týká (rozsudek ze dne 1. 2. 2018, *M. K. proti Řecku*, č. 51312/16, bod 91). Právo dítěte být slyšeno a podílet se na rozhodování v řízení ve věcech rodinného práva, které se ho bezprostředně dotýká, je zaručeno řadou mezinárodních právních nástrojů... Soud nicméně konstatuje, že čl.13 odst. 2 Haagské úmluvy dává soudnímu nebo správnímu orgánu možnost odmítnout nařídít navrácení dítěte, pokud zjistí, že se dítě navrácení brání a současně dosáhlo věku a stupně vyspělosti, kdy je vhodné k jeho názoru přihlídnout (*M. K. proti Řecku*, cit. výše, bod 88).

94. Pokud jde o okolnosti projednávané věci, Soud konstatuje, že stěžovatelé před vnitrostátními soudy uvedli několik skutečností s cílem prokázat, že navrácení druhého a třetího stěžovatele do Spojených států by nebylo v jejich nejlepším zájmu.

95. Soud dále konstatuje, že vnitrostátní soudy, jež věc projednávaly, nebyly při jejím rozhodování jednotné. Zatímco soud prvního stupně v Rhodu shledal, že zde existuje „vážné nebezpečí“, odvolací soud pro Dodekanés to vyloučil, přičemž jeho rozsudek byl následně potvrzen Nejvyšším soudem [Řecka]. Přesněji řečeno, tyto soudy měly za to, že tvrzené obtíže s opětovným začleněním druhého a třetího stěžovatele v místě jejich obvyklého bydliště (Florida, USA) vyplývají především z rozvodu rodičů a následného určení jejich obvyklého bydliště u jednoho z nich a že samy o sobě nepostačují k vytvoření situace přesahující to, co může dítě v případě návratu do země svého obvyklého bydliště rozumně snést. Dále konstatovaly, že uvedené obtíže s opětovným začleněním nepředstavují „nesnesitelnou situaci“, jelikož nejsou spojeny s jednáním spočívajícím ve fyzickém či psychickém

zneužívání nebo násilí... Nejvyšší soud [Řecka] rovněž zdůraznil, že tvrzení stěžovatelů - jednak o příznivějších životních podmínkách druhého a třetího stěžovatele v jejich novém prostředí (Rhodos) a jednak o jejich úplném začlenění do tohoto prostředí - nejenže vycházela z protiprávního zadržení ze strany první stěžovatelky, ale týkala se otázky péče o druhého a třetího stěžovatele, a náležela tedy do pravomoci soudu místa obvyklého bydliště.

96. Soud především konstatuje, že vnitrostátní soudy zohlednily všechny důkazy předložené stěžovateli, včetně čestných prohlášení a znaleckých posudků z odvětví psychologie předložených první stěžovatelkou ohledně druhého a třetího stěžovatele, a že rovněž vyslechly svědky. Soud v této souvislosti poznamenává, že stěžovatelé nenamítají, že by vnitrostátní soudy nepřihlédly k některým jimi předloženým důkazům.

97. Pokud jde o námitku stěžovatelů vyplývající z absence slyšení druhého a třetího stěžovatele, Soud úvodem konstatuje, že k datu jednání před odvolacím soudem (23. 9. 2022) jim bylo přibližně čtyři a šest let.

98. Dále konstatuje, že jednak ze spisu nevyplývá, že by stěžovatelé podali návrh na přímý či nepřímý výslech druhého a třetího stěžovatele nebo na provedení sociálního šetření, jež by se jich týkalo, jednak podle vnitrostátní judikatury není soud rozhodující o návrhu na navrácení povinen zvlášť odůvodnit rozhodnutí nevyslechnout dítě s ohledem na jeho věk a stupeň vyspělosti (Nejvyšší soud [Řecka], rozsudky č. 1646/2023, 136/2022 a 283/1986).

99. Soud nemůže spekulovat o tom, zda stěžovatelé takový návrh uplatnili ústně - aniž by o tom byl pořízen záznam - v souladu s příslušnými vnitrostátními předpisy, ani o tom, zda tento údajný návrh vnitrostátní soudy z jakéhokoli důvodu zamítly.

100. Ve světle své judikatury týkající se požadavků vyplývajících z čl. 8 Úmluvy v oblasti únosů dětí Soud konstatuje, že dosud jasně nevymezil pozitivní povinnost vnitrostátních soudů zkoumat z moci úřední vhodnost výslechu dítěte v rámci řízení, které se týká jeho práv. Nicméně s ohledem na relevantní mezinárodní nástroje..., zejména na nedávné doporučení CM/Rec(2025)4 Výboru ministrů členským státům o ochraně práv a nejlepšího zájmu dítěte v řízeních týkajících se rozchodu rodičů, existuje mezi smluvními státy shoda ohledně povinnosti poskytnout dítěti skutečnou a účinnou možnost vyjádřit svůj názor, a to buď přímo, nebo jiným způsobem, a poskytnout mu v tom pomoc prostřednictvím různých mechanismů a postupů přizpůsobených dětem.

101. S ohledem na výše uvedené má Soud nyní za to, že nastal čas potvrdit, že vnitrostátní orgány jsou povinny posoudit vhodnost výslechu dítěte, a to buď přímo, nebo jiným způsobem, a od tohoto postupu případně upustit pouze na základě odůvodněného rozhodnutí.

102. Soud v prvé řadě konstatuje, že podle stěžovatelů byl výslech druhého a třetího stěžovatele nezbytný pro posouzení, zda je dána některá z výjimek z navrácení podle čl. 13 odst. 1 písm. b) Haagské úmluvy. Dále poznamenává, že navrácení dětí z Rhodu - kde žila první stěžovatelka i jejich prarodiče z matčiny i otcovy strany - do Spojených států mohlo vyvolat zásadní změny v jejich životě. Proto s ohledem na konkrétní okolnosti projednávané věci, zejména na rozporná rozhodnutí vnitrostátních soudů ohledně navrácení druhého a třetího stěžovatele na straně jedné a na zásadní změnu jejich životních podmínek, kterou by takové navrácení do Spojených států představovalo, na straně druhé, vnitrostátní soudy měly, v rámci své povinnosti jednat v nejlepším zájmu dětí, usilovat o posouzení vhodnosti jejich výslechu, a to bez ohledu na to, zda stěžovatelé podali výslovný návrh v tomto směru. Soud konstatuje, že věc byla projednávána třemi různými soudy v období přibližně dvou a půl roku a že děti neměly v žádném okamžiku možnost vyjádřit svůj názor, aniž by toto rozhodnutí bylo jakkoliv vysvětleno. Soud proto konstatuje, že vnitrostátní soudy posoudily situaci, aniž by se zabývaly vhodností zjistit názor dětí, který přitom představoval klíčový prvek (viz *M. K.*

proti Řecku, cit. výše, bod 91). Konkrétně z moci úřední neposoudily vhodnost jejich výslechu – přímo či jinak – tím, že by jim prostřednictvím různých mechanismů a postupů přizpůsobených dětem pomohly vyjádřit svůj názor a případně od tohoto postupu upustily na základě odůvodněného rozhodnutí (viz *mutatis mutandis* rozsudek ze dne 7. 7. 2020, *Voica proti Rumunsku*, č. 9256/19, bod 70; a rozsudek ze dne 8. 10. 2019, *Zelikha Magomadova proti Rusku*, č. 58724/14, bod 116).

103. Z výše uvedeného Soud dovozuje, že vnitrostátní soudy nevyužily všechny jim dostupné prostředky, aby vyloučily existenci jakéhokoli „vážného nebezpečí“ ve smyslu čl. 13 písm. b) Haagské úmluvy.

iii. Obecné závěry

104. Soud uzavírá, že vnitrostátní soudy nebyly schopny kvalifikovaným způsobem určit, zda existovalo nebezpečí ve smyslu čl. 13 písm. b) Haagské úmluvy, a že vnitrostátní rozhodovací proces tudíž nesplnil procesní požadavky těsně spjaté s čl. 8 Úmluvy. Podle názoru Soudu z toho vyplývá, že nucený návrat druhého a třetího stěžovatele do Spojených států nelze považovat za nezbytný v demokratické společnosti.

105. Soud proto dospěl k závěru, že došlo k porušení čl. 8 Úmluvy. V důsledku toho Soud zamítá předběžnou námitku vlády, že druhý a třetí stěžovatel nebyli vyslechnuti.

VÝROK

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD

1. *Rozhoduje* poměrem hlasů pět ku dvěma připojit k přezkumu odůvodněnosti věci předběžnou námitku, že druhý a třetí stěžovatel nebyli vyslechnuti, a tuto námitku *zamítá*;

2. *Prohlašuje* jednomyslně námitku vyplývající z porušení čl. 8 Úmluvy, podle níž rozhodnutí řeckých soudů nařizující návrat druhého a třetího stěžovatele do Spojených států by bylo v rozporu s jejich nejlepším zájmem, za přijatelnou;

3. *Rozhoduje*, poměrem hlasů pět ku dvěma, že došlo k porušení čl. 8 Úmluvy.

(...)

(Zpracovali: Mgr. Alena Grüter a JUDr. Vít Alexander Schorm)

[1] Vyhlášené pod č. 34/1998 Sb.

[2] Vyhlášené pod č. 54/2001 Sb. m. s.

[3] Vyhlášené pod č. 104/1991 Sb. V textu dále jako „Haagská úmluva“.

[4] Haagská úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí ze dne 25. října 1980.